

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Štev. 25.

V Ljubljani, v sredo 30. marca 1898.

Letnik III.

„Slovenski List“ izhaja v sredo in soboto. Naročnina je za vse leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. Vsaka številka stane 5 novč. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slov. Lista“ v Ljubljani. — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“ v Ljubljani. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani, Gradišče štev. 15. Uradne ure od 10. do 12. dopoldne. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Našim naročnikom.

Zaradi znanih političnih razmer na Slovenskem smo bili začeli z drugo polovico lanskega leta izdajati „Slovenski List“ po dvakrat na teden, ne da bi bili zvišali naročnino. Ker so se razmere predrugačile, izhajal bode v prihodnje „Slovenski List“ zopet po enkrat na teden, seveda s prilogami, namreč v sobotah. Ako kdo gg. naročnikov, ki je že poslal naročnino, s to uravnavo ni zadovoljen, naj se oglasi v teku jednega tedna in mu vrnemo naročnino. Začel bode pa „Slovenski List“, ako bi se pokazala potreba, izhajati zopet po dvakrat, ali še po večkrat na teden. S tedensko izdajo in prilogami upamo lože ustrezati našim dopisnikom, katere s tem uljudno vabimo, da nam pošiljajo poročila iz raznih slovenskih dežel tudi v prihodnje. Dobili smo mnogo prošelj, da naj „Slov. List“ vstraja na svoji dose-danji poti kot neodvisno časniško podjetje vsega slovenskega naroda.

„Slov. List“ stane za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld., za četrt leta 1 gld. Somišljeniki, delujte neutrudno za razširjanje našega lista med ljudstvom!

Konzorcij „Slovenskega Lista“.

Uradništvo in naraščaj slovenske inteligencije.

II.
(Konec.)

Drugače pa so razmere na visokih šolah. Dijak, zapustivši srednjo šolo, prost je vsakega nadzorstva. Dana mu je toli zaželena prostost. Pride v tuje, veliko mesto z znanim moralnim močvirjem. Ker je mladenič v življenju brez sveta dobrih prijateljev, profesorjev in starišev, zaide kaj lahko v to moralno močvirje in — se pogubi. To je eden slučaj. Drugi, ne manj česti slučaj pogube visokošolskega dijaka je beda. Poln lepih idejalov zapušča revni abiturijent gimnazijo. Že na gimnaziji mu je večkrat predla, a v domačem kraju si je vendar še pomagal naprej. Toda sedaj v tujem, velikem mestu, kako bode šlo?! Stariši nimajo premoženja, da bi ga redno zakladali. Podpore od drugod so majhne, postranskega rednega zaslužka tudi ni lahko dobiti. Beda tarej dijaka in neredko se mu vsiljujejo besede Göthejeve: „Wer nie sein Brot mit Thränen ass, der kennt euch nicht, Ihr himmlischen Mächte!“ Veselje do učenja ga mine, ker glad je močnejši, kakor pa moralna volja. In srečen še tisti, ki o pravem času krene na drugo pot ter išče kruha drugod. Veliko pa jih je, ki se z bedo otepajo leta in leta, nazadnje pa brez dovršenih študij s pesimizmom v duši in kaljo boleznimi v telesu zapuščajo univerzo. Gmotne razmere našega dijaštva so vredne resnega uvaževanja in močje, ki v domovini tratijo denar in čas za malenkostni boj, imeli bi desetkrat zaslužnejše torišče ravno v vprašanih zboljšanja glede gmotnih razmer velikošolskega dijaštva.

So pa še drugi vzroki, ki pogubljujejo naše dijaštvo v Gradcu in na Dunaju, in mislim, da je primerno, ako o tem spregovorimo na tem mestu par besed.

Kakor se naši srednješolski profesorji brigajo zunaj šole premalo za učečo se mladež,

tako se na Dunaju in v Gradcu slovenska inteligencija, ki je tam naseljena, premalo, rekel bi, skoraj nič ne briga za akademično dijaštvo. Na Dunaju in v Gradcu imamo slovenske profesorje in uradnike, a sliši se redkokdaj, da bi ti prišli z dijaštvom v dotiko. Na Dunaju imajo dijaki svoja dijaška društva, drugi pa „Slovenski klub“. Da bi pa vsi skupaj imeli kakšno skupno socijalno središče, kjer bi mladina z zrejšimi možmi prišla često v dotiko, tega pa ni. A ravno v tujini potrebuje mladina takega središča.

Pa še nekaj drugega je. Vsaka mladina ima svoje idejale in svoje, bodi si politične ali literarne struje. Ne bilo bi napačno, ako bi se starejši, izkušeni, politiki in literati v osebnem razgovoru z dijaštvom poučevali o stremljenju in mišljenju dijaštva, in ako bi našli po svojem prepričanju napačne nazore v dijaštvu, da bi te trebili.

A vsega tega ni pri nas. Niti literati niti politiki ne zahajajo v sredino dijaštva. Državni poslanci ne poznajo dijaštva, kar je vsega obžalovanja vredno, kajti redkokdaj zahajajo med dijake.

Nečemo biti krivični! „Radogoj“ in razna podporna društva pričajo, da vemo ceniti našo akademično mladež, a to je neodpušljivo in to karamo, da naši politiki v obče in pa naša izvenakademična inteligencija v Gradcu in na Dunaju socijalno zanemarija dijaštvo. V tujem mestu čuti se dijaštvo osamelo in zapuščeno, in ako nastopi še to, kar je pri nas, da niti dijaštva ne družijo nikaka vodilna misel, razpade še dijaštvo v razne skupine, ki nimajo nikakega medsebojnega kristalizacijskega središča. Lansko leto prinašala je „Edinost“ uvaževanja vredne članke o teh razmerah in razkrila tužne razmere v dijaštvu. V koliko so se razmere zboljšale, ne vemo, a dosti gotovo ne.

Dijaštvo ima važno ulogo. V par desetletjih preide vsa skrb za blagor in srečo naroda na ramena sedajnega dijaštva. Najvažnejša naloga dijaštva je tedaj učenje in pripravljanje za važni bodoči poklic. Nekateri se tega zavedajo, a v visokošolskega dijaštva mišljenje v obče še ni prešlo, ker drugače bi ne bilo mogoče, da mnogo naših nadarjenih dijakov ne napravljajo pravočasno svojih preskušanj. Tako ravnanje je neopravičljivo na sebi in proti narodu, ki brzo potrebuje mladih močij.

Še nekaj bi radi povedali. Dijaštvo iz boljnih hiš, in tudi revnejše, kadar ima nekaj denarja v žepu, je precej lahkomišelnost. Rado obrne stvar narobe ter napravi iz postranske stvari glavno, to je: misli, da so krok, biljard in tarok glavna, učenje in proučevanje neizmernih zakladov vede v velikem mestu pa postranska stvar.*) Vsled tega obili semestri in večkrat poguba eksistence. Naj se nam ne zameri, a proučevali smo in opazovali stvar od blizu. Ne zamerimo taroka in biljarda, in celo ne „kroka“, a ta zabava ne sme biti glavna naloga dijaštva. Vsak dijak mora imeti neprestano v zavesti, da je čas učenja kratek, ki se mora dobro porabiti v učenje, in misliti na to, da bomo Slovenci več veljali, ako bomo šteli v

*) Mi sodimo stvar z druge strani. Nekateri dijaki le ubijajo čas, ker jim nedostaja ognja za ideale, ko obupani motrijo lenarenje prvakov in sploh neznosne politične razmere v domovini. Uredništvo.

vrstah svoje inteligencije mnogo vsestranski naobraženih mož. Vsestranska naobrazba pa ne pride sama ob sebi, za njo se je treba mnogo truditi in učiti. Mnogo naših dijakov je res prav pridnih. A pozabiti se ne sme, da se pri nas vsaka izguba veliko bolj čuti, kakor v Nemcih.

Morebiti smo nekoliko preobširni in preodkriti, a stvar je važna in pri priložnosti se še vrnemo k njej.

Iz rečenega pa razvidimo, da nam je v pomnožitev naraščaja slovenske inteligencije treba:

- 1.) da se obstoječa podporna dijaška društva podpirajo.
- 2.) da se ustvari društveno središče vseh na Dunaju oziroma v Gradcu bivajočih Slovencev, kjer najde tudi dijaštvo razvedrila.
- 3.) Slovenski odlični možje na Dunaju in v Gradcu naj bodo v vedni dotiki z dijaštvom, da se o potrebah in stremljenju dijaštva pouče, ti pa ob enem opozarjajo na najnujnejše potrebe Slovenstva. Osebito dunajski profesorji in državni poslanci imajo važno in lepo nalogo v tem oziru.

- 4.) Glede srednješolskega dijaštva je treba:
  - a) da se napravi podporna organizacija za dijake s Koroškega oziroma Primorskega, in
  - b) da slovenski profesorji naših srednjih šol ne bodo pedagogi samo v šoli, temveč da se zanimajo za dejanje in nehanje kakor tudi potrebe dijakov zunaj šole.

S takim ravnanjem bodemo obvarovali marsikateri talent pogube in pomnožili bodemo slovenski inteligentni naraščaj, katerega krvavo potrebujemo v javnih službah.

Sevéda bi nam bilo najbolje pomagano, ako bi se ustanovilo kmalu slovensko vseučilišče v Ljubljani, a ta zadeva ima še svoja pota, zato pa za sedaj krepko na delo v smislu naših izvajanj!

J. G.

Iz državnega zbora.

V včerajšnji seji je (brez certifikata) Schönererjanec posl. Hofer napravil obljubo rekoč: „Obljubim, zlasti pa obljubim, da se bodem vsikdar brezobzirno potezal za mojega naroda prostost, prava in blagostanje“. (Smeh.) — Naučni minister je predložil načrt zakona, s katerim se urede plače in pokojnine bogoslovskim profesorjem v Gorici in Zadru; finančni minister načrt zakona, da se porabi jeden milijon v zlatu za mornarico. Poslanec Pogačnik in tovariši so predlagali, da naj se reorganizuje pošta na deželi in da naj se olajša vojaška dolžnost za kmetijske sinove.

Pri nadaljevanju debate o izjavi ministerskega predsednika je prvi govoril poslanec Menger. Razpravljal je razna avtonomistična stališča strank. Vsaka stranka si pod avtonomijo misli kaj drugega, a najbrž nihče nima prav. Jezikovno vprašanje naj se reši potom zakona in naredbe odpravijo. Dokler vlada tega ne stori, naj pričakuje od naše stranke nezaupanje. Trdno pa bomo Nemci držali skupaj, ker je to pogoj uspeha.

V imenu slovanske krščanske zveze je potem govoril njen načelnik posl. dr. Šusteršič. Pojasnil je zvezino stališče proti vladni izjavi. Povdarjal je, da slov. kršč. zveza ostane pri svojih

znanih načelih in pri adresnem programu desnice, s katero je organično zvezana, zato gleda mirno v bodočnost in je neodvisna in popolnoma brez predsodkov nasproti sedanji vladi. Pogreša se v vladni izjavi verski moment kot podlaga miru, avtoritete in reda. Pogreša se tudi v izjavi označenje stališča vlade glede narodnih vprašanj v smislu enakovrednosti in enakopravnosti vseh narodov v državi, kar je jedna glavnih zahtev zveze, v kateri so zastopane vse zatirane narodnosti. (Smeh na levici, pritrjevanje na desnici.) Nato je govornik omenil že mnogokrat razložene, neznosne razmere v slovenskih in hrvatskih deželah in položaj Rusinov v Bukovini. Po pravici se pričakuje blagohotnost vlade in njenih organov do slovanskih narodov v teh deželah, a ne najdemo je niti na Kranjskem in v Dalmaciji, koder so Slovani v večini. Potegovala se bode zveza na vso moč za narodno ravnopravnost. Simpatično je stranka pozdravila izjavo ministra glede delavskih stanov in pričakuje tudi dejanj, zlasti glede žalostnega položaja kmetijskega stanu. Stranka zaupa ministrom novega kabineta, nevoljna je pa, da ni nobene med ministri, ki bi dobro poznali razmere južnih dežel. (Desnica: „Res je!“ Levica: „Ali hočete še slovenskega ministra?“) Vlada naj se informuje o razmerah v južnih deželah; sodili jo bomo po njenih dejanjih, ako bode upoštevala potrebe vseh v zvezi zastopanih narodov v kulturnem, ekonomičnem in narodnem oziru. Vlada je v stiski, ker mora najprej narediti red v parlamentu, z vso močjo jo bomo v tej nameri podpirali. To smatramo kot svojo patrijotično dolžnost, ker so v nevarnosti najvišji interesi države. (Ploskanje na desnici.)

Poslanec Daszynski je govoril v imenu socijalno-demokratske stranke. Avstrija se ruši in stare oblike propadajo. Tisti, ki hočejo ohraniti stare privilegije, so veselo pozdravili grofa Thuna. Govornik obsoja narodnostni boj, ker škoduje, zato njegova stranka ni narodna. Avstrija se ni utrdila z nemško krvjo, vsi narodi so za njo kri prelivali. Stranka govornikova ne bode podpirala nameravane krivične pogodbe z Ogersko. Obžalovati je tudi, da minister ni nič govoril o splošni, direktni in jednaki volilni pravici.

Besedo je dobil nató Rumun Lupul, ki je rekel da bode klub podpiral vlado, ako se bode ozirala na zahteve Rumuncev, ki so in ostanejo dobri Avstrijci. — Posl. dr. Scheicher je zatrjeval v svojem govoru, da bode krščansko-socijalna nemška stranka vzdrževala v narodnih vprašanjih solidarnost z drugimi nemškimi strankami. — Posl. grof Palffy pozdravlja v imenu konservativnega veleposestva ministra Thuna in posebno njegovo izjavo o pravičnosti do vseh narodov v Avstriji. — Zaradi določitve dnevnega reda sta se zbesedila dr. Lueger in Wolf ter se zmerjala z „Gaukler von Wien“ in „izdajica Avstrije“. Nato se je seja zaključila. Seja je tudi danes.

Izvirni dopisi.

Zagorje, 26. marca. „Slovenski Narod“ se je dne 24. marca toplo potegnil za zatirano svobodo naših mokračev, ker jim je bilo prepovedano slaviti petdesetletnico revolucije. Res čudno je, da ta list brani svobodo nekrščanskim socijalistom, krščanske socijaliste pa ovaja, da bi jih spravil v nesvobodo. A k stvari!

To je bilo življenje in govorjenja v Zagorju, kjer ni nikoli dolgočas, pred 13. marcem. Pošteni zagorski farani so se pripravljali na ponovitev sv. misijona, kateri se je imel pričeti v soboto 12. t. m. Mokračem pa ne vemo, ali je večjo preglavico delala ponovitev misijona, katerega so se zelo bali, ali pa ponovitev revolucije iz l. 1848. No, kako se je vsa stvar končala? Misijon je bil zaradi boleznih prepovedan. To je bilo veselje v Izraelu! „Mi smo ga preprečili!“ zakričali so mokračji. Bližal se je osodepolni 13. marec. „Razsvetljava! Kdor ne razsvetli, pobijemo mu okna!“ „Fakelzug“ skozi Toplice in Zagorje mimo farovža, kjer bo zagrmelo: „Pe-reat Pfaffen!“, in potem bodo ženketala okna pri klerikalcih. To je bil bojni klic naših mokračev.

Ako bi jih ljudje ne poznali in ne vedeli, da so junaki le v jeziku, bežali bi bili iz Zagorja, kakor so leta 1848. bežali ministri z Dunaja. Prišel je osodepolni 13. marec. Čakamo, kaj bode, kdaj se vsuje toča skozi okna, kdaj nam potrgajo ajmohtarske glave. Napovedan je bil tudi javni shod, na katerem je imel nastopiti prorok Kristan. Nič! Shod prepovedan! Čakamo kdaj razsvetle svitile neštevilne bakle tistih tritisuč (?) knapov, ki so se imeli udeležiti shoda pod Sv. Jurjem, temno noč, katera vlada nad Zagorjem. Kmalu prisveti okoli 50 „lučij“, ki se pomikajo proti „slavni hruški“. Toda kakor hitro so te „luči“ posijale, tako hitro so ugasnile, ko so se hotele obrniti proti Zagorju. G. okr. glavar je prepovedal shod in „Fakelzug“. Ker so pa hoteli naši mokračji vključiti temu „revolucijo špilati“, stopi jim glavar z dvema orožnikoma nasproti in naenkrat se je „luč“ spremenila v — „temo“, in junakom 48. leta je precej upadla znana — zagorska korajža. Le parkrat so prav „scagano“ in sestradano zaupili „živio“, skoro gotovo pritepencu Tschobalu v sramoto. Naj bi si bili raji kupili za denar, katerega so za balončke izdali, kruha ali pa — ajmohta. „Zdaj smo ga pa že tretjič pokidali“, je rekel drugi dan mokrač mokraču.

Z Goriškega. Izv. dop. 26. marca. Zadnja „Soča“ (št. 24.) je zapisala velepomembne besede: „Nemci, Čehi in Poljaki stojé v prvih vrstah, a Jugoslovani tičé v ozadju in morda, da se jim vrže sem ter tje kaka mrvica z vladne mize, ali onih pravic, katere nam pripadajo, tudi pod Thunom ne dobimo.“

Prav je, da so začeli goriški listi jasno govoriti in skrajni čas je, da se širi prepričanje: Dunaj — nam ne bo nikoli pravičen. Naj državni zbor sklene še tako dolgo in široko jezikovno postavbo, naj vlade še tako zatrjujejo, da hočejo biti vsem narodom pravične, mi jim prav nič več ne verjamemo, in sicer zato ne, ker nas zgodovina Slovanov uči prebridko resnico: „Še noben nemški knez — (ne svetni ne duhovski) — ni bil Slovanom pravičen. Žalostno je, da posebno zastopniki na jugu to dokazano resnico pozabljajo in frazam nemških grofov in baronov — verujejo.

Obžalujemo, da zadnja „Soča“ ni povedala, zakaj so ostali „Jugoslovani v ozadju“. No, mi ji hočemo pomagati. Na vseslovenskem in istersko-hrvatskem shodu v Ljubljani je prof. Spinčič na koncu svojega krasnega govora jasno in močno poudarjal: „Le v združenju Slovencev in Hrvatov je rešitev na jugu“. — Žal, ta glas je ostal glas vpijočega v puščavi in še danes ga nihče ne posluša. In ta je glavni vzrok, da so ostali „Jugoslovani v ozadju“ in ostanejo še toliko časa, dokler ne bode še jeden narod — na jugu združen. Posebno Dunaju ugaja, da se na jugu ločimo v Slovence, Hrvate in Srbe. Od krito povemo, da resolucije in sklepi o združenih Slovencih v eno upravno skupino nam prav ne ugajajo. Kaj bo s Slovenci, če ravno bomo združeni, ako pride do vojske z Avstrijo? — Naše mnenje je, da smo Slovenci v veliki nevarnosti in utegne nas zadeti usoda beneških Slovencev, ako bi bila Avstrija v kaki vojski premagana. Vsa druga bi pela, ako bi bili združeni s Hrvati. Kaj bo z nami Slovenci, ako dobijo Čehi in Poljaki svoje državno pravo?! — Ali naši zastopniki to premišlujejo?! — Žalostno je, da smo na jugu brez programa in da tavamo po temi, ne da bi imeli bodočnost pred očmi. Ali mislijo jugoslovanski poslanci, da jih bo gospoda na Dunaju poslušala, dokler bo videla jug razdvojen. Ali hočete, da se bo Dunaj tresel pred peščico Slovencev?! — In vender se še danes pri vsej organizaciji popolnoma prezirajo Hrvati. Rajši se nemškim grofom in svojim tisočletnim sovražnikom na Dunaju do tal priklanjamo in prosjčimo mrvico, kakor da bi roko podali svojim bratom v Zagrebu. — Bog je različne narode avtonomne ustvaril, ki naj svoje časne reči po svoje urejujejo, ne da bi iskali pri drugih narodnih voditeljev. Največja zaušnica za nas Slované je ta, da smo pod varštvom, recimo po domače, pod kuratelo, kakor da nismo sposobni sami sebe vladati.

Ko je hotel Bog kaznovati Izraelce, pustil jih je, da so prišli pod tuje vladarje. — Da nam Slovanom Nemci urejujejo časne zadeve — to pač ni družega, kakor božja kazen, ker imamo v svoji sredi preveč renegatov in izdajalcev. Kakor so ti v 13. in 14. stoletju zabranili spojenje Čehov, Poljakov in Rusinov pod jedno krono in se Nemcem prodali (1433), tako tudi danes isti delujejo na jugu in severu. Kakor so v 9. stoletju sebični voditelji panonskih Slovencev in Hrvatov neslogo sejali med Jugoslovani in s tem panonskemu knezu Ljudevitu vse načrte o združenju Jugoslovanov uničili, tako se tudi danes, žal, žal, isto ponavlja. Zato pa Jugoslovani smo in ostanemo še vedno v „ozadju“. To v pojasnilo „Sočinemu“ uvodnemu članku v zadnji številki. — Sicer so mi pa, ko sem prečital oni članek v „Soči“, prišli v spomin še drugi važni zgodovinski dogodki, ki se danes, po tolikih stoletjih — maščujejo. Toda — vse to bi najbrže državni pravdnik za se obdržal, če bi tudi naštel le gola zgodovinska dejstva in dasiravno odločno povdarjam, da stojim na avstrijskem stališču.

Iz Hrvatske, 27. marca. Čudne stvari se gode na Hrvatskem v zadnjem času. Mažaronska falanga hoče vse uničiti, kar se ji ustavlja. Žal, da ji gre tudi cerkvena oblast na roko! Le jeden izgled.

Neki slovenski redovnik, živeč na Hrvatskem, je zaklical na dan volitve, vesel, da so propali Mažaroni in da je zmagala narodna stvar: „Živela Hrvatska! Poginili Mažaroni!“ Mimo korakajočim vojakom pa je zavpil: „Živela vojska!“ S tem je jasno pokazal, da je veren svojemu cesarju, da pa odločno obsoja postopnje oholih Mažarov in Mažar. nov.

Te besede redovnikove so si Mažaroni dobro zapomnili, a redovniku si niso upali ničesar storiti. Iskali so samo povoda, da bi se nad njim maščevali.

In našli so ga. Dotični redovnik je pozneje govoril v cerkvi o šesti zapovedi božji tako, da ga je prosto, nevedno ljudstvo venderle razumelo. S pridigo svojo je neizmerno veliko dosegel. Le Bogu je znano, koliko duš je z njo rešil.

Ali tu so redovnika vjeli. Hitro so ga prijavili politični oblasti, da je vse poslušalce pohujšal itd. Tožba je menda šla telegrafično do višje oblasti. Od te je šel nemudoma neki višji uradnik k nadpastirju. In nadpastir, ne da bi bil stvar preiskal, je na temelju te informacije poštenega redovnika suspendiral od pridiganja, katekiziranja in spovedovanja ter zapovedal, da se mora nemudoma prestaviti. Kaj tacega je mogoče v 19. stoletju edino le na Hrvatskem. Redovnik se je mučil v tužni Hrvatski 4 $\frac{1}{2}$ leta. Bil je neumoren delavec v vinogradu Gospodovem. Vse ga je ljubilo in čislalo. Vnet za ubogo ljudstvo, je hotel med njim izkoreniniti najostudnejši greh, a zato ga je nadpastir tako strašno udaril.

Tožitelji tega redovnika so ljudje, ki so že davno zavrgli Boga, vero, domovino, moralo in z njo dosledno tudi 6. zapoved božjo; so ljudje, ki so ljudstvu s svojim paganskim življenjem v največje pohujšanje; so ljudje, ki so že toliko nedolžnih duš oskrunili. In na njih besede je nadpastir tako silno udaril ubogega, poštenega redovnika!

Če pa kak duhoven drži s Mažaroni, je nedotakljiv, naj dela kar hoče.

V svojem pismu je nadpastir tudi omenjal, da je dotični redovnik v pridigah mešal slovensčino, a govoril je lepše hrvaški, kakor ljudstvo. Kako pa, da tistim duhovnikom nihče nič ne reče, ki nikoli nič ne pridigajo, tako da jim ljudstvo še šest resnic ne zna? Kako se to vjema? Na Hrvatskem silno smrdi od zgoraj in od spodaj. Dal Bog, da bi se kmalu izsmrdelo in da bi nastopili boljši časi, drugače gorje deželi in narodu!

Politiški pregled.

Avdijenca pri cesarju. Cesar je 28. t. m. vsprejel predsedstvo drž. zbora dr. Fuchsa, dr. Ferjančiča in Lupula, Cesar je izrekel, da je zelo

zadovoljen s sestavo predsedstva in izrazil na-
dejo, da se bode sedaj pričelo mirno, plodono
delo.

Finančni minister Kaizl bode te dni zbor-
nici predložil državni proračun, pogodba z
Ogersko pa pride pred zbornico še le po veliko
nočnih počitnicah 20. ali 21. aprila.

„Südost. Post“ je prinesla načrt zakona, ki
ga je že zadnjič omenjal „Slov. List“ v svojem
dunajskem dopisu. Čehi bajé niso zadovoljni,
da tudi Slovenci zastopajo stališče, naj se po
stavim potom reši jezikovno vprašanje. Du-
najski liberalni listi govore porogljivo poročajoč
o tem načrtu. Nič ne dene!

„Gemeinbürgschaft“ Nemcev se je razklala.
Poslanec Schönerer je brzojavil dr. Baren-
therju tale ultimatum: „Od današnjega dne
naprej ne morem več priznati takomenovane
„Gemeinbürgschaft“ Nemcev v parlamentu. Tudi
proti Tvoji stranki moram nastopiti in jutri
bode padel prvi strel na tem polju“. In res je
Schönerer drugi dan na shodu v Bodenbachu
ostro napadal naprednjaško in nemško ljudsko
stranko in seveda tudi dr. Luegerja in krščanske
socijaliste. Temu pozivu na boj so se že odzvali
listi napadenih nemških strank „Deutsches
Volksblatt“ na primer piše: „Ali so mar res
vsi voditelji nemških strank taki gumpci in
moralno tako izlumpani, da preostaja našemu
narodu duševno tako siromašen voditelj, kakor
je Schönerer, ali je res nemško ljudstvo v Av-
striji tako nizko padlo, da bi moralo videti v
Schönererju svoj duševni cvet? Ako je temu
tako, potem se prištevamo Nemci manjvrednim
narodom.“

Katoliška ljudska stranka ima dva uskoka,
bog. prof. dr. Schöpferja in adv. koncipijenta
dr. Kapfererja. Oba ta dva moža sta Tirolca.
Vznemirila ju je vzlasti šolska debata na Češkem,
zato ne marata več ostati v sedanji večini.

Dr. Steinwender se je včeraj dvojeval
na sablji z dr. Streintzem, urednikom „Grazer
Tagblatt“. Steinwender je Streintza na shodu
zaupnih mož nemške ljudske stranke razžalil.
Steinwender je labko, Streintz težko ranjen.

Schönerer hoče o Veliki noči na vsak
način priti na Koroško. Govoriti namerava na
slovenski zemlji, v okolici Celovca.

V Rumburgu je bil dne 27. marca shod
nemških nacionalcev. Govoril je na shodu, ki
je brojil okoli 4000 ljudij, tudi poslanec Wolf
za nemško „Gemeinbürgschaft“. Soglasno je
shod sklenil, da naj boj v državnem zboru ne
neha, dokler niso odpravljene jezikovne na-
redbe.

V Pragi bodo imeli o Veliki noči shod
češkonarodni socijalisti iz vseh čeških krajev.

V Budapešti so zaradi agrarno-socijali-
stičnih nemirov obsodili 28 oseb na dve leti
ječe in 50 gld. globe, 48 oseb pa na jedno leto
ječe in 50 gld. globe.

Pri občinskih volitvah na Reki bodo
zmagali avtonomaši. Madjarski listi poročajo to z
vidno jezo ter pravijo, da se občinski svet zopet
razpusti, če bode volil županom prejšnjega žu-
pana Maylenderja. Hrvatje bodo podpirali za to
mesto Vio Antona, jako zmernega moža.

Nemški državni zbor je sprejel zakon
glede pomnoženja vojnega brodovja. — Poslanska
zbornica v Berlinu je dovolila 400.000 mark za
ponemčenje Poljakov na Poznanskem. Finančni
minister Miquel pravi, da vlada smatra za svojo
dolžnost, v jezikovno mešanih krajih ojačiti
Nemštvo. — Taka je modrost in pravičnost
„Pickelhaube“!

Nemški cesar je napil dne 26. t. m. v
Bremenu na novi „nemški“ ladiji „Cesar Viljem
Veliki“, katera bode plavala po „nemškem morju“,
knezu Bismarku, ki je isti dan praznoval svoj
60letni vojaški jubilej.

Nemški listi v rajhu že tudi pišejo proti
Schönererjancem in obžalujejo govor v Boden-
bachu. Nemškim poslancem priporočajo spo-
razumljenje z avstrijsko vlado, ker s tem lahko
doseže Nemštvo večje uspehe, kakor z najlep-
šimi narodnostnimi idejami Wolfa in Schönererja.

Srbska skupščina, ki je bila voljena za
dobo 1897 do 1899, je razpuščena in razpisane
bodo nove volitve.

Rusija in Kitaj. Kakor poročajo „Times“
iz Pekinga, se je kitajska vlada udala in je pri-
pravljena izpolniti vse ruske zahteve, namreč
da dobi Rusija za 25 let v najem Port Arthur
in pristanišče Talien-Van, ki bode končna po-
staja transmandžurijske železnice, in da sme
napraviti železnico tudi od Petune do omenjenih
dveh pristanišč. Angleži so ogorčeni in se pri-
pravljajo na vojno. Dne 27. marca je kitajska
posadka zapustila Port-Artur in Falien-Van,
ruska vojska je zasedla oba kraja in razvila
ruski prapor.

Na Španjskem sta glede vojske z Ameriko
dve stranki. Jedna zahteva, ker je sita uporov
in žrtev, da naj se Kubi dovoli neodvisnost na
podlegi odškodnine, druga pa tirja, da naj se
upor na Kubi uduši s skrajnimi sredstvi. Pred-
sednik Zjedinjenih držav pa hoče postaviti kon-
gresu predlog, naj se posreduje s silo, da se za-
dovolji želji Kubancev. Najbrž pride kmalu do
vojne med Španijo in Zjed. državami. Madridski
škof je načelnik odbora, ki nabira doneske za
za nakup vojne ladije. V isti namen se prirejajo
tudi gledališke predstave. Zadnje dni so bile na
Španjskem volitve za državni zbor. Med 432.
izvoljenimi poslanci jih je nad 300 vladnih pri-
stavev. Zadeva glede potopljene ameriške
ladije „Maine“ se bode pa kmalu poravnala,
ker je preiskovalna komisija dognala, da se je
ladija potopila vsled notranje eksplozije.

Domače novice.

Osebnosti. Kranjski deželni predsednik
je imenoval koncipista deželne vlade Franca
Schitnika provizoričnim okrajnim komisarjem in
konceptnega praktikanta Hugona Hofbauerja pl.
Hohenwall provizoričnim koncipistom pri deželni
vladi. (Ali zna pl. Hohenwall slovenski kon-
cipirati?) — Ravnatelj kemičnega poskuševališča
v Celovcu g. dr. Ernst Kramar se preseli
začetkom aprila v Ljubljano, kjer bode uravnaval
in vodil jednako poskuševališče. — Župnijo Rob
je dobil č. g. Fr. Pešec. — C. kr. notar v Kanalu
g. Rudolf Stark je premeščen v Gradišče ob
Soči. — Umrl je v Gorici 25. t. m. veleč. gosp.
Lovro Pertout, vpokojeni gimnazijski profesor,
star 80 let. — Iz Prage pride dr. Adolf Wagner
za okr. zdravnika na Bohinjsko Bistrico. —
Okrajni zdravnik dr. Stanislav Sterger je ime-
novan okr. nadzdravnikom. — Contre admiral
baron Minutillo iz Čemšenika pri Dobu je
od cesarja imenovan komandantom eskadre.

Knezoškofu Jegliču je k njegovemu ime-
novanju čestital deželni odbor kranjski in knezo-
škof se je v prelepih besedah zahvalil.

**Volitve v cenilno komisijo za osebno do-
hodarino** so bile v Ljubljani glede izida jako
resna postna pridiga za Slovence, ki se glasi:
Ako Slovenci ne združimo brž vseh močij na
skupno delo, bode Hambal, ki je že pred
durini, kmalu vdrl v našo trdnjavo in Ljubljana
ne bode več bela. Za prvi razred si Slovenci
niso upali postaviti kandidatov. Izvoljeni so
Nemci: Bamberg, Schöppl, Treo, Schmitt. V dru-
gem razredu sta dobila člana: Slovenec Žužek
in Nmec Moor po 62 glasov, Slovenec
Prosenc je ostal z 61. in Nmec Friedrich
s 56. glasovi v manjšini. Kot namestnika sta
prodrla Slovenca dr. H. Dolenc in K. Polak
z neznatno večino glasov. Tudi v tretjem
razredu so nastopili Nemci. Dobila sta kot
člana večino Slovence: krojaški mojster Kunc
(139 glasov) in kanonik Sušnik (137 glasov)
in kot namestnika gg. Belič (136 glasov) in
notar Plantan (129 glasov). Nemški kandi-
datje: dr. Gratzky, Kirbisich, Fischer in
Randhartiger so dobili po 80 do 90 glasov.
Nova osebna dohodarina bode pokazala svoje
posledice že prihodnje leto pri sestavljanju za-
pisnika za občinske volitve. Kaj pride, ne vemo,
a dobrega ne slutimo pri sedanji letargiji Slo-
vencev. Nemci bodo v prvem in drugem raz-
redu pri ljubljanskih občinskih volitvah nasko-
čili že letos. Ali bi ne bilo dobro, ko bi slo-
vensko ljudstvo že iz inseratov naših dnevnikov
razvidelo, kateri trgovci in obrtniki so naši, in
kateri niso naši? Za par grošev naj se sovražni
tujec ne priporoča med domačini, ker s tem re-
dimo na prsih gade mi sami!

Poslanec Hribar in naš list. „Slovenski
Svet“ poroča z dne 25. marca o Hribarjevem
volilnem shodu v „Narodnem Domu“ v Ljub-
ljani in navaja njegovo izjavo: „Ker Nemci v
direktnem boju ne morejo na Kranjskem ničesar
opraviti, zato skušajo svoje smotre doseči po
skrivnih potih in sicer na ta način, da ponu-
jajo zvezo sedaj jedni, sedaj drugi narodni
stranki“. Nato pristavlja „Slov. Svet“ opazko:
„Slovenski Narod“ je napadal in psoval „Slo-
venski List“, ko je trdil isto, kar priznava sedaj
poslanec Hribar, — da so naprednjaki s svojo
zvezo z Nemci hlapčevali le tem v njih korist“. —
Da, leto in dan je bilo treba boja med našim
listom in „Narodom“, preden so poslancu Hri-
barju priplavale v spomin besede grofa Bada-
nija: „Za Slovence je slabo, če ste z ve-
zani z Nemci!“ Ko je lani stal na istem
mestu poslanec Hribar, še ni imel poguma, da
bi bil povedal volilcem, kaj je za Slovence
slabo, zato je pa tačas imel gosp. Nollu pogum,
da je metal po dvorani široke, črne jezuvitske
klobuke. Et meminisse . . .

Slovensko gledališče. Sobotna predstava
opere „Prenočišče v Granadi“ je bila zelo slaba,
a bilo je v gledališču tudi dosti preveč praznih
prostorov, ker vsled splošne apatije na poli-
tičnem polju segajo posledice, žal, tudi na polje
umetnosti. Zadnja operna predstava bode v
letošnji sezoni jutri. Imel bode častni večer
tenor gosp. Raškovič. Pela se bode Parmova
opera „Ksenija“, potem tretje dejanje „Rigoletto“
in druga spremena tretjega dejanja opere „Tru-
badur“. — V soboto imajo benefico vrli domači
umetniki gg. Danilo, Lovšin, Kranjec,
Verovšek ter gdč. Nigrinova. Igrali bodo
„Tambor v Puebli“. Menimo da, ni treba ob-
činstvu še posebej priporočati mnogobrojne vde-
ležbe, vsaj bi bilo prežalostno, ko bi domače
moči ne imele zadostne zaslombe med občin-
stvom.

Drobne novice. Na Studencu je Franica
Podlesnik 23. t. m. vrgla svoje novorojeno dete
v ribnik blizu orožniške postaje. Otrok je utonil.
— Potres je bil 23. t. m. zvečer ob 8. uri 35
minut v Kočevju. — Sedemnajst puljskih La-
hončkov je v preiskavi radi svojega počenja
meje zasedanjem istrskega deželnega zbora. —
V Celovcu se je ne straži ustrelil vojak 7. peš-
polka J. Stutzl. — Občinske volitve v Celovcu
bodo 18., 20. in 22. aprila. — V Ljubljano je
padla blizu Hradeckega mostu danes dopoldne
neka stara žena. Pomoč je bila takoj pri rokah
ter so ženico rešili.

Preskušnje za učiteljsko vsposobljenost
se bodo začele v Ljubljani dne 2. maja t. l.

Celjski občinski svet je pozval nemške
poslance, naj ubogajo Wolfa ter naj tirajo naj-
odločnejšo obstrukcijo. Predlog je stavil Wolfov
tast dr. Stepischnegg.

Samomora. Na tržaškem pokopališču se je
z žvepleno kislino usmrtil 76letni mizar Ivan
Srebrot z Razdrtega. Končal si je življenje radi
družinskih razmer. — V Ljubljani se je v so-
boto ob 10. uri zvečer ustrelil na stranišču do-
mobranske vojašnice prostak Fran Škof iz Ce-
rovega Loga v brušniški občini.

Iz Kranja se nam piše: Nekateri igralci
ljublanskega gledališča so priredili dne 27. marca
t. l. na korist družbe sv. Cirila in Metoda v
kranjski čitalnici dve igri: „Igra Pike“ in „Či-
talnica pri branjevki“. Ko bi hoteli deti vso
stvar pod povečevalno steklo glediške kritike,
zlasti nesrečno izber in nemoralno vprizoritev
igre „Čitalnica pri branjevki“, bi morali vpora-
biti vseh sedem barv, največ pa temnih! Sa-
pienti sat!

Bil—El.

Iz okolice kranjske nas vprašuje nekaj
kmetskih mladeničev od kod imajo orožniki pra-
vico, da na naborih tudi najmirnejše in trezne
kmetske fante, ko se pripravljajo, da stopijo
pred komisijo, neusmiljeno pretepavajo s pali-
cami. Čudna je res ta „pravica“! Ker smo pa o
pretepanju na zadnjem naboru v Kranju zvedeli
od očividcev, ki so bili tedaj iz Ljubljane na
naboru v Kranju, opozarjamo nekatere tamašnje
orožnike, da naši kmetski fantje niso živina. Če
bi tega pri prihodnem naboru ne uvaževali,

smo pripravljene storiti primerne korake, da se jim to dejstvo dokaže.

Duhovniške izpremembe v ljubljanski škofiji. Župnija Logatec je podeljena č. g. Josipu Lavriču, župniku v Ambrusu. Za župnijo Sv. Trojico pri Tržišču je prezentovan č. g. Frančišek Perpar, župnik v Zagradcu. Premeščeni so č. g. gg. kapelani: Karol Čik iz Kočevja v Šentjerneji, Vaclav Vodrašek iz Šentjerneja v Dobrniče, Josip Eppich iz Dobrnič v Kočevje.

100 let stara žena. — 25. t. m. je umrla v goriški hiralnici Katarina Mozetič, rojena v Opatjem Selu 25. novembra 1797.; dopolnila je torej lepo starost 100 let.

Plemenske bike pincgavske pasme bodo delil meseca aprila deželni odbor kranjski proti povračilu polovice stroškov. V prvi vrsti dobe jih občine, v drugi vrsti še le privatniki. Prošnjo do 6. aprila na deželni odbor.

Nova pošta. V Rodiku, okraj sežanski, je ustanovljen poštni urad, ki bo imel zvezo s pošto v Kozini.

Iz Novega Mesta se nam piše: Železniška postaja Velika Loka na Dolenjskem je zadnji čas dobila postajnega voditelja, ki ne razume niti besedice slovenski. Mož se trudi, da bi se sporazumel z ljudmi, a ni mogoče, kajti Velika Loka ni v Nemčiji, ampak slučajno na Dolenjskem, kjer žive trdi Slovenci in ni prav nič Nemcev. Kaj li misli c. kr. ravnateljstvo v Beljaku, da pošlje takega človeka kot voditelja na čisto slovensko postajo? Nadejamo se Dolenjci, da bode ta opomba zadoščala, in da nam pošlje c. kr. ravnateljstvo v Veliko Loko prav kmalu načelnika postaje, ki bode mogel govoriti z ljudmi. Menimo, da vendar ne bomo primorani pritoževati se v državnem zboru in prositi naše poslance, da bi zaradi te nepravilnosti delali korake do ministra.

Železnica Trebnje - Mokronog. Železniško ministerstvo je pri reviziji proge dne 17. januarja t. l. odobrene projekte pripoznalo za podlago nadaljnjemu postopanju v tej stvari.

Novo slovenske oglednice so že izšle v Celovcu. Čisti dobiček je namenjen družbi sv. Cirila in Metoda. Ukusne dopisnice smo že pohvalili ter jih, z ozirom na blagi namen tudi sedaj priporočamo; 1 komad stane 5 nvč. Dobro bi bilo, da bi dopisnice prevzel v vsakem večjem kraju kdo v razprodajo. — V ta namen naj se

blagovoli pismeno obrniti na g. M. Zupanca v Celovcu, Paulitschgasse 7. Trgovci, trafikanti itd, naj tudi naznanijo, koliko hočejo imeti popusta. Dopisnice se dobivajo le proti predplačilu ali pa po poštnem povzetju. Tem dopisnicam bodo sledile v kratkem času še druge z drugimi predmeti.

Društva.

Tretji koncert „Glasbene Matice“, ki se bo vršil v nedeljo, dne 3. aprila ob 5. uri popoldne v Sokolovi dvorani „Narodnega Doma“ v Ljubljani, podá v zaključek letošnje koncertne sezone najznamenitejše zborovo delo glasbenega velikana Ivana Sebastijana Bacha, „Matevžev Pasijon“. Delo to je najbolj občudovan neprešežen spomenik Bachovega duha in njegovega mojsterstva. Besedilo je povzeto iz 25. in 26. kapitelja Matevževega evangelija. Matevžev Pasijon štejejo med bisere koncertne glasbe in isti se odlikuje tako po mogočnosti glasbenega tvorjenja, kakor po globočini misli in priprostosti vernega čuta. Ivan Sebastijan Bach, rojen leta 1685. v Eisenachu, umrl l. 1750. na Lipskem, je najslavnejši član rodbine Bachove, ki je podala nad 50 glasbenikov. Deloval je v cerkveni in v posvetni glasbi. Kot skladatelj za orglje je danes prvi, v glasbeni zgodovini pa veličasten in od glasbenikov vseh struj soglasno priznani in slavljani steber vekovite slave. Uvedenje Bachovega genija v vzpored koncertov „Glasbene Matice“ je pogumen čin, ki diči tako zbor, kakor njegovega vodjo. Bodi torej prihodnji koncert prav toplo priporočen.

Tretji glasbeni večer v Novem Mestu. V saboto, dne 2. aprila ob osmi uri zvečer, bode v čitalnični dvorani v Novem Mestu tretji glasbeni večer „Dolenjskega pevskega društva“ in „Glasbene Matice“. Iz prijaznosti bodo sodelovali učitelji „Glasbene Matice“ v Ljubljani gg. prof. K. Hoffmeister, Jul. Junek in Jos. Vedral. Vstopnice se dobivajo v trgovini g. Jos. Medveda v Novem Mestu.

„Slovenska Matica“ ima sejo v ponedeljek dne v 4. aprila ob 5. uri popoldne v društvenih prostorih.

V novomeški mestni hranilnici je bilo koncem minolega leta na 1983. knjižnicah vložnih 468.598 gld. 70 kr. Čistega dobička je imela hranilnica 2 886 gld. 8 kr.

Koncert v Trstu. Ženska podružnica sv. Cirila in Metoda v Trstu pripravlja v korist družbe za prihodnji mesec velik koncert, na katerem bodo sodelovali nekateri ljubljanski umetniki.

„Goriška Čitalnica“ si je osnovala 50 grl močan mešan pevski zbor, ki je pod vodstvom g. Mercine prvokrat nastopil na sijajni „Besedi“ dne 25. t. m. Vspeh je bil velikanski.

Dunajska okrajna zdravniška društva se bodo združila v jedno.

Razne stvari.

Dr. Peter Matkovič, umirovljeni vseučiliški profesor in dolgoletni tajnik jugoslovanske akademije je v noči od petka na saboto umrl na Dunaju. Star je bil 68 let. Hrvatska je zgubila ž njim znamenitega učenjaka.

Požar na Reki, o katerem smo zadnjič poročali, je bil jako hud. Sodi se, da je treščilo v skladišče. Zgorelo je 370 vagonov jute, 17 vagonov žita, sladkorja in sadja. Škoda znaša nad 700.000 gld. Blago je bilo večinoma zavarovano pri raznih zavarovalnicah.

Soprog ritmojstra Bojčeva, kateri je bil zaradi umora Ane Simon obsojen na smrt, so našli dne 26. t. m. v njenem stanovanju v Sredcu mrtvo. Bila je zastrupljena. Če si je sama končala življenje, ali ji je pomogel kdo drugi, se še ne ve.

Shod avstro-ogerskih slovanskih časnikarjev bo v Pragi od 18. do 22. junija. Razun Čehov je doslej priglasiženih udeležnikov: 10 Poljakov, 6 Slovencev, 4 ogerski Srbi, 2 Hrvata 3 Slovaki, 1 Malorus. — Namen shodu je: zblizanje in vzajemnost slovanskega tiska v Avstriji. — Poročilo o slovenskem časnikarstvu je naložil odbor gosp. A. Gabrščeku.

*****
 Prostovoljna javna dražba
 34 (2 1) bo v
Kranju
 v ponedeljek dne 4. aprila t. l. dopoldne
 ob 11. uri pri c. kr. okr. sodišču
 „Fidrove“ hiše,
 v kateri je že mnogo let dobro obiskovana gostilna, in vsega zraven spadajočega posestva.
 *****

ERNST SPEIL,

mehanic,

Ljubljana, Turjaški trg šte. 1.
 („Katedralni Dom.“)

■ Zaloga šivalnih strojev in bicikljev po najnižjih cenah iz različnih tovarn.

Najnovejši izumi.

Vsa v to stroko spadajoča dela se točno in solidno in po najnižjih cenah izvršujejo.

Za mnogobrojna naročila se udano priporoča

Ernst Speil,
 mehanic.

28 (24-4)

Zarezano strešno opeko

(Strangfalz-Dachziegel)

prešano opeko za zid

navadno opeko za zid

ponujata

po izdatno znižanih cenah

Knez & Supančič

tovarna za opeko v Ljubljani.

Razglas.

Mesarska zadruga v Ljubljani slavnemu p. n. občinstvu naznanja, da je vsled razpisa vis. c. kr. deželne vlade z dne 27. aprila 1895, šte. 5500 dež. zak. šte. 13

prodaja mesa ob nedeljah dovoljena le do 9. ure dopoldne,

in se morajo ob tej uri vse mesnice v mestu in predmestjih zapreti.

V Ljubljani, 26. marca 1898.

Josip Kozak,
 zadrugi načelnik.

35 (3-1)

Ignacij Čamernek

kamnosek,

v Ljubljani, Poljske ulice 28.

Priporoča se prečistiti duhovščini za vsa

kamnoseška cerkvena dela

oltarjev, prižnic, obhajilnih miz i. t. d.

Ima tudi lepo zalogo raznovrstnih

nagrobni spomenikov

preskrbljuje na željo cele rakve.

Priporoča se tudi stavbinskim mojstrom in hišnim posestnikom za vsa stavbinska dela iz trdega kraškega kamna, katera točno, solidno in po nizkih cenah napravi.

Brezplačno izdeluje narise, napravlja obrise za cerkvena in stavbinska dela.

36 (24-1)